

JOUSWIER, DE PETRUSKERK

Bouwgeschiedenis en exterieur

Jouswier is altijd een klein dorp geweest. Op de terp de kerk, enkele woningen en boerderijen en verder verspreide bewoning. De huidige kerk is gebouwd in 1557 op de fundamenten van de vorige, misschien 13de eeuwse kerk. Dit werd duidelijk tijdens de restauratie in 1978. De kerk heeft nog 23 jaar gediend voor de rooms-katholieke eredienst tot de hervorming in 1580.

De kerk is een eenbeukige zaalkerk met een schip van ongeveer 11 meter en een vierzijdig gesloten koor. De middenas eindigt daardoor niet in een vlak gedeelte zoals gebruikelijk. Het muurwerk van de kerk bestaat uit afbraaksteen met ongeveer 10 lagen in een meter. De muren van het schip zijn ± 67 centimeter dik. De noordmuur van de kerkzaal is geheel gesloten. In de zuidmuur en de zuidelijke sluitingszijde zien we vier vrij brede spitsboogvensters. De ramen zijn in 1823 aangebracht. Zij kwamen in de plaats van een tracering met geprofileerde baksteen. De aanzetten van de middenstijl zijn nog te zien. In de oostelijke sluitingszijden zijn jongere rechthoekige vensters ingebroken. De ingang is aan de westkant van de zuidmuur. In een rondbogige nis ligt de korfbogige nis iets terug. Schuin boven de ingang een jonger rechthoekig venster, dit is tijdens de restauratie verkleind. De consistoriekamer in de voorkerk ontvangt licht door een rechthoekig venster. De pleisterlaag is tijdens de restauratie niet opnieuw aangebracht.

De toren

In 1752 is de huidige toren gebouwd evenals de westmuur; de ingang aan de zuidzijde is toen ook vernieuwd. Deze toren zal in de plaats zijn gekomen van een oudere. De toren is uitwendig en inwendig onversneden. Er is een halfronde doorgang naar de voorkerk.

De galmgaten zijn half rond gesloten en door een kopse sprong omlijst. De binnenzijde is tot halverwege opgemetseld met afbraaksteen, de bovenste helft van kleine rode steen. In 1915 is de toren beklampt met machinale baksteen.

Bijzonder zijn de roodbruine geglazuurde Lucas Ysbrand pannen, vervaardigd in Makkum.

De klok

Deze is gegoten door Hermanus. De klok met een diameter van 80 centimeter, is uit 1395 en weegt 340 kilogram. Het randschrift is als volgt: Ao di M CCC XCV hermanus me fecit en honore-sti petri atque oym scoru sub dno eliardo (Vert.: Anno 1395 Hermanus Mij heeft gemaakt ter eere?? Petrus en tot hulp der Heiligen [is gelovigen] tijdens de Heer Eliardus.)

Interieur

De westelijke travee is de voorkerk, waarin zich de consistoriekamer bevindt en doet dienst als orgeltribune. In de voorkerk vinden we de tekst: "De kerkvoogden verzoeken in 's Heeren huis het spuwen van tabak na te laten". In het schip een gedrukt houten tongewelf op lijsten met consoles. Trekbalken op muurstijlen met korbelen. De orgeltribune heeft een balustrade met panelen. Op het schot aan de westgevel een draperie met koord en kwasten. Aan weerszijden van het middenpad de banken met klauwvormige zijstukken. Blakers op de banken en in het schip kroonluchters. De preekstoel is 19de eeuws, zeszijdig, zwart geverfd eikenhout en heeft gietijzeren paneelvullingen. Op de hoeken getorste zuiltjes. Op de kuip en het klankbord loof- en tandlijstjes. In het traphek gietijzeren spijlen. Het doophek heeft balusters en knoppen. In de kerk vinden we herinneringen aan de tijd dat de kerk diende voor de rooms-katholieke eredienst. Er bevinden zich in de kerk drie altaarstenen met die verwijzen naar de vijf wonden van Jezus als gevolg van de kruisiging. De sacramentsnis in de noordoost muur van het koor. Hier werd de geconsacreerde hostie bewaard. In de zuidoost muur bevindt zich de piscina, het waterbekken waar de priester voor de communie zijn handwassing deed en er na zijn vingers waste evenals het gewijde vaatwerk. Het water liep via een afvoer naar buiten op de gewijde grond. Zo liet de priester Gods water lopen. over Gods akker. Aan de noordmuur drie rouwkassen, twee in rococo stijl, een voor Willem Bergsma (1774) en een voor zijn vrouw Remelia Schik (1792). De classicistische kas is voor hun dochter Lucia Petronella (1781). In het middenpad, tegen het koor, de grafkelder (1771) voor Bergsma waarop onder andere een lofdicht op Willem Bergsma.

Orgel

Op de orgeltribune een huisorgel in de vorm van een kabinet, gebouwd door de gebroeders Adema in 1872 voor de heer D. de Jong te Makkum. De dispositie is als volgt:

P8, H8b/d, V8d, F4bld, St4(fis), Sp2, C-g3.

Minze Postma
2010

Literatuur:

- Herma M. van den Berg - De monumenten van Geschiedenis en kunst, Noordelijk Oostergo, De Dongeradelen
- Jan Jongepier - Vijf eeuwen Friese Orgelbouw